

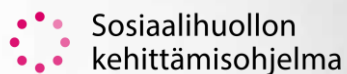
TERVEYSSOSIAALITYÖ

Näkökulmia historiaan ja tulevaisuuteen

Syyskuu 2022

Miia Stähle

Hyvinvointipalveluiden erikoissosiaalityöntekijä, VTM
Aluekoordinaattori,
Tulevaisuuden sote-keskus -ohjelma,
THL

Sote-uudistus
Tulevaisuuden
sosiaali- ja terveyskeskus

KURKISTUS SUOMALAISEN SOSIAALITYÖN HISTORIAAN

“Ymmärtääksesi
nykyisyyttä sinun täytyy
tuntea menneisyys”

” Sosiaalityö on professio ja tieteenala, jolla edistetään yhteiskunnallista muutosta ja kehitystä, sosiaalista yhteenkuuluvuutta sekä ihmisten ja yhteisöjen voimaantumista ja valtaistumista.

Yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden, ihmisoikeuksien, kollektiivisen vastuun sekä moninaisuuden kunnioittamisen periaatteet ovat keskeisiä sosiaalityössä.

Sosiaalityö kiinnittyy sosiaalityön, yhteiskuntatieteiden ja humanististen tieteiden teorioihin sekä alkuperäiskansojen ja paikallisyhteisöjen tietoon.

Sosiaalityössä työskennellään ihmisten ja rakenteiden parissa elämän ongelmatilanteiden ratkaisemiseksi ja hyvinvoinnin lisäämiseksi.

Edellä olevaa määritelmää voidaan laajentaa kansallisella ja/tai alueellisella tasolla.”

[Sosnet, sosiaalityön määritelmä 2014](#)

Sosiaalityön kolme perinnettä

Hallinnollisten toimenpiteiden perinne - vaivais- ja köyhäinhoidon historia

- Juridis-hallinnollinen painotus
- Sosiaalityö liittyy tiiviisti sosiaalipolitiikkaan
- Sosiaalityön tehtävänä arvioida, mitä apua asiakas tarvitsee ja minkälaiseen apuun kukin on oikeutettu
- palvelutarpeen arviointi
- Sosiaalityöntekijää ohjaavat työssään lait ja asetukset
 - Aineellisen toimeentulon ja perusturvallisuuden takaaminen

Yhteisöllisen muutoksen perinne - settlementti- ja kansalaisliikkeiden historia

- Taustalla aatteellinen maailma – ongelmat eivät johdu yksilöstä vaan olosuhteista
- Aktiivinen kansalaisuus, yhteiskunnallinen tiedostaminen ja kollektiivinen toiminta yhteisöjen parantamiseksi
- Kansalaisliikkeet virallisen järjestelmän täydentäjinä

Henkilökohtaisen vuorovaikutuksen perinne - yksilökohtaisen huollon historia

- Case work-yksilö- ja henkilökohtaiskohtainen huolto
- Asiakas ja työntekijä toimivat keskinäisessä vuorovaikutuksessa
- Vuorovaikutus on muutostyön instrumentti ja väline
 - Terapeuttiset ja vuorovaikutukselliset menetelmät
 - Vapaaehtoisuus ja asiakkaan sitoutuneisuus asiakkuuteen ja prosessiin
- Tavoitteena elämänhallinnan vahvistaminen

(Toikko 2005, 222-230)

Sosiaalityön suhde sosiaalipoliittisiin järjestelmiin ja lakisääteisiin palveluihin

Sosiaalityö organisaatiosta riippumattomana ammattina

- Yhteiskunnallinen tehtävä
- Oma tietopohja ja osaamisalueet
- Kyky tunnistaa, analysoida ja käsitellä erilaisia sosiaalisia kysymyksiä ja ihmisten elämäntilanteisiin liittyviä sosiaalisia tekijöitä
- Ammatin edustajat siirtävät tietoa ja osaamista mukanaan organisaatiosta ja toimintakentästä toiseen
- Sosiaalityö ammatillisena työnä

Sosiaalityö sosiaalipoliittisen järjestelmän instrumenttina

- Yhteiskunnan palvelujen ja etuuksien välittäjä ja toteuttaja
- Työ painottuu asiakkaiden ohjaamiseen oikean toiminnon pariin
- Asiakasryhmien erityiskysymykset
- Hallinnollis-juridinen sosiaalityö
- Julkisen sosiaalihuollon sosiaalityöntekijän tehtävät viranhaltijana

(muk.
Kananoja,
Lähteinen,
Marjamäki
2011,26)

TERVEYSSOSIAALITYÖN HISTORIAA JA LÄHTÖKOHTIA

Terveyssosiaalityön juurilla 1920-1930 -luvuilla

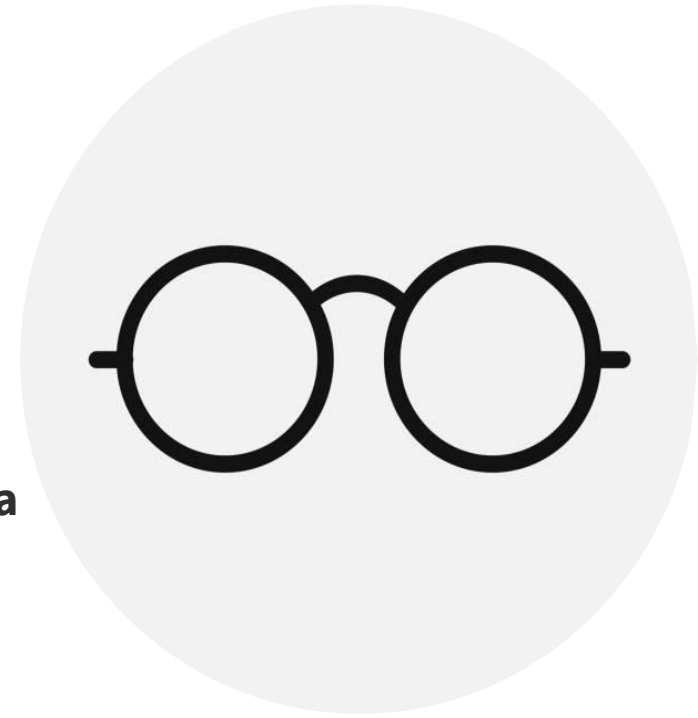
- Neuvolatoiminta
- Yhteiskunnallis-psykiatrinen työ moniammatillisesti -> kasvatus- ja perheneuvola
- Helsingin kirurginen sairaala 1921/1923 -> potilaan sosiaalisen tilanteen selvittäminen ennen kotiutumista
- Sielunterveysseuran huoltotoimisto sielullisesti sairaita varten 1927 -> Mielenterveystoimisto
- Yleisesti maaseudulla terveyssisarten terveydellinen ja sosiaalinen työ perheissä

(Satka 1994 ja Sundman 2007)

Terveyssosiaalityön lähtökohdat

- **On osa terveydenhuollon palvelua**
 - Syntynyt terveydenhuollon sisäisesti tunnistetusta tarpeesta
 - Terveydenhuollon organisaation ensisijainen toiminnan tavoite liittyy terveyden- ja sairauden hoitoon
 - Hoidon ja kuntoutuksen onnistuminen edellyttää moniammatillista ja -alaista yhteistyötä
 - Kirjaaminen potilastietojärjestelmään
 - Terveyssosiaalityön nimikkeistö ja omat toimenpidekoodit
 - Yhteys terveystalouteen ja terveydenhuollon organisaation tavoitteisiin
- **Työn lähtökohtana sairauden tai vammautumisen aiheuttama muutos asiakkaan ja perheen elämäntilanteessa**
 - Erilaiset tieteelliset lähtökohdat moniammatillisessa yhteistyössä
- **Asiantuntijuus osana terveydenhuollon asiakkaan ja perheen onnistuneen hoidon ja kuntoutuksen turvaamista**
 - Psykososiaalinen työ, moniammatillisuus, verkostotyö, kriisityö, sosiaalivakuutus- ja kuntoutusjärjestelmäosaaminen

(Kananoja et al. 2011, 289-299),
Yliruka et. al. 2019, 6, 10, 13,
Differences between clinical...)

TERVEYSSOSIAALITYÖN ASEMA TULEVISSA RAKENTEISSA?

”Suurissa yhteiskunnallisissa murroksissa monet rakenteet liikkuvat ja syntyy avoimia mahdollisuuksia muutoksiin.

Sosiaalisen käsite ja ilmiö tuotetaan jokaisessa isossa murroksessa uudelleen – esimerkiksi hyvinvointivaltion sosiaalinen oli sisällöltään, arvoiltaan ja missioltaan erilainen kuin köyhäinhoidon sosiaalinen.”
(Satka, 2016)

”Yhden valtion sisälläkään ei
ole olemassa yhtä
sosiaalityötä vaan monia,
historiansa ja muun
ympäristönsä muovaamia
tapoja ymmärtää ja tehdä
sosiaalityötä”

(Tapola-Haapala 2016)

Sote-uudistuksessa keskitytään palvelujen kehittämiseen

Tavoitteet

- Palvelut ovat yhdenvertaisesti saatavia, oikea-aikaisia ja jatkuvia
- Toiminnan painopiste on ehkäisevässä ja ennakoivassa työssä
- Palvelut ovat laadukkaita ja vaikuttavia
- Palvelut ovat monialaisia ja yhteentoimivia

Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus

Sosiaalityö(kin) haastetaan muutokseen

- Tulevaisuuden asiantuntijuuden kompassiksi on haettava ammatin ydintä ja sen eettistä koodistoa.
 - Murrokset antavat mahdollisuuden alan oman asiantuntijuuden kirkastamiseen.
- Mikä on se tulevaisuus ja ne rakenteet, joihin asiantuntijuuden tulee tulevaisuudessa vastata?
 - Muutoksen olennaisten sisältöjen tunteminen ja analyysi on välttämätön
- Mikä sosiaalityön perinnössä ja nykykäytännössä on
 - kestävää ja käyttökelpoista?
 - välttämättömän uudistuksen edessä?
- Mitä toimintaympäristön muutos vaatii ammatilta ja koulutukselta?

Mitä ja miten on tulevaisuudessa terveydenhuollon palveluiden yhteydessä tehtävä sosiaalityö?

(muk. Suoninen-Erhiö et al. 2020, 7-8)

Pohdittavaksi kehittämistyöhön 1/3

- **Mistä palvelusta on kyse?**
 - Sosiaalihuollon palvelut – sosiaalihuoltolakiin perustuvat palvelut
 - Terveydenhuollon palvelut – terveydenhuollon lainsäädäntöön perustuvat palvelut
 - Mitä ja miten on tulevaisuudessa terveydenhuollon palveluiden yhteydessä tehtävä sosiaalityö?
 - Millaista sosiaalityötä ja -ohjausta missäkin palvelussa tarvitaan?
 - Millainen moniammatillisuus ja –alaisuus eri palveluissa tuottaa asiakkaalle lisäarvoa?
 - Millaiset palvelukokonaisuudet ja –ketjut sujuvoittaisivat asiakkaan palveluiden kokonaisuutta?

**Pysähdy, tutki
ja tarkastele!**

Pohdittavaksi kehittämistyöhön 2/3

- Terveys- ja sosiaalityö terveydenhuollon vai sosiaalihuollon kokonaisuudessa?
- Vai ”kahden hatun” virat tai toimet?
 - Kirjaaminen
 - Hallinnolliset rakenteet erilaiset
- Pohdi ja arvioi ratkaisujen seurauksia:
 - Työnteon rajaukset, edellytykset ja mahdollisuudet
 - Kirjaamiskäytännöt
 - Asiakas- ja potilaslainsäädäntö
 - Asiakkaan/potilaan juridinen asema ja oikeudet
 - Ammattilaisen juridinen asema, oikeudet, tehtävät ja roolit
 - Erilaiset hallintokäytännöt esim. päätöksissä

**Auttaisiko
Innokylän
Näkökulma
-taulukko?**

Pohdittavaksi kehittämistyöhön 3/3

- **Tulevaisuudessa tarvitaan**
 - Terveys sosiaalityötä – terveydenhuollon sosiaalityötä
 - Sosiaaliohjausta ja –työtä sote-keskuksissa sosiaalihuollon palveluina
 - Mitä annettavaa tähän kehittyvään työhön terveys sosiaalityön asiantuntemuksella ja perinteellä on?
- Lainsäädännöllisten edellytysten selvittäminen on käynnissä

Mitä ja miten on
tulevaisuudessa
terveydenhuollon
palveluiden
yhteydessä tehtävä
sosiaalityö?

Palveluohjauksen kehittämisessä tavoitteeksi otettava palveluohjaava järjestelmä

- Organisaatiokulttuuri, johtaminen ja viestintä
- Palveluketjut ja -kokonaisuudet

Kansallinen palveluohjaava järjestelmä

- Kansallinen ohjaus
- Tietorakenteet

Hyvinvointi-alueen palveluohjaava järjestelmä

Asiakaslähtöinen palveluohjaava ammattikäytäntö

Palveluyksikön palveluohjaava järjestelmä

- Työ- ja toimintakulttuuri
- Toimintamallit ja työvälineet

- Yhteistyörakenteet ja matalan kynnyksen neuvonta

Kunta ja kansalaisyhteiskunta

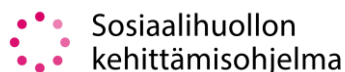
Tiedolla johtaminen

Rakenteellinen sosiaalityö

Taustalla

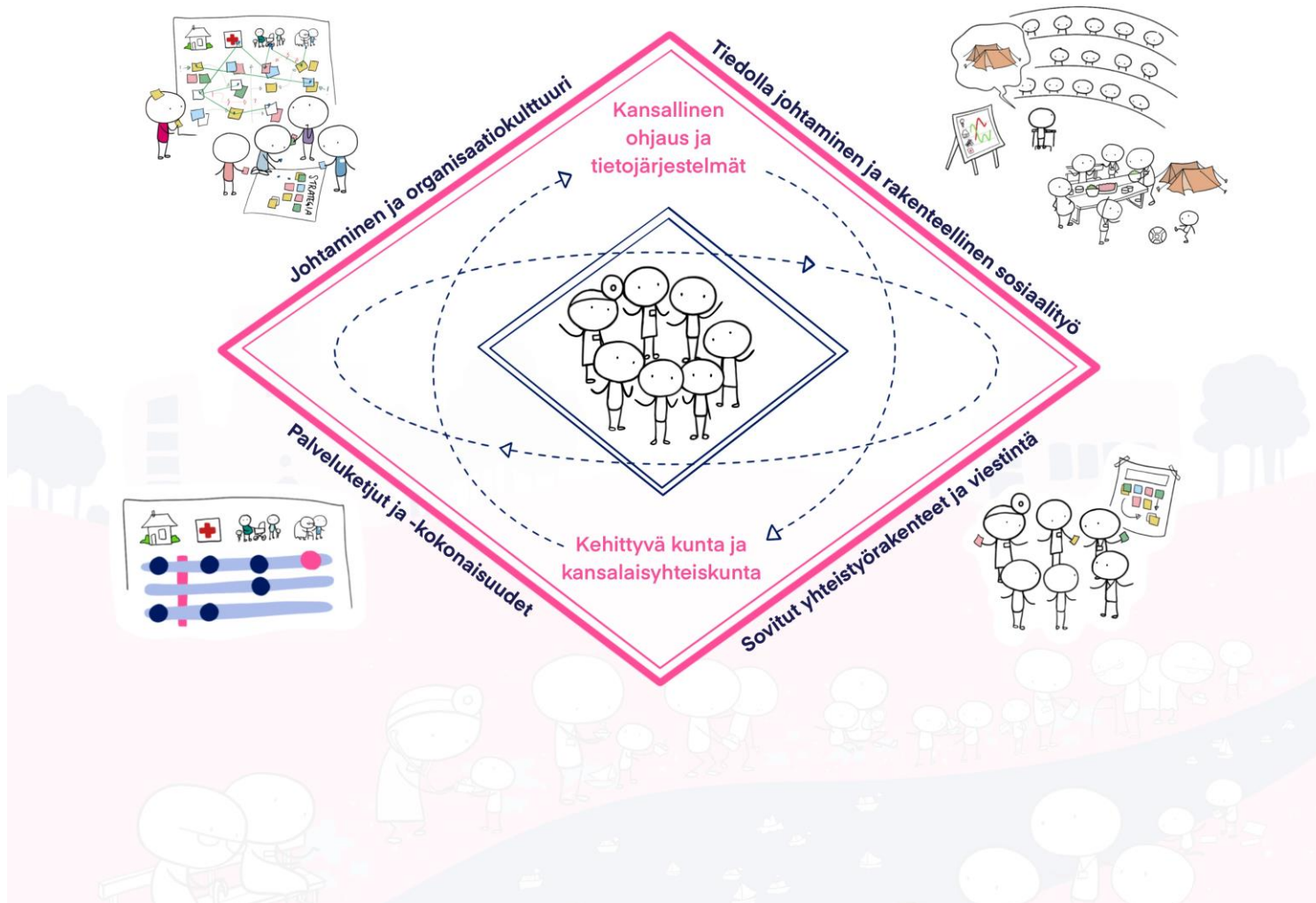
Jorma Niemelän esitykset

- [2021](#) (linkki Innokylään)
- [2020](#) (linkki Diak-julkaisuun)

Sote-uudistus
Tulevaisuuden
sosiaali- ja terveyskeskus

Palveluohjaava järjestelmä

[Katso video!](#)

”Sosiaalityö ammattina ”erikoistuu
yleiseen”

-

sosiaalityöntekijöiden ammattitaidossa
on kyse kyvystä auttaa asiakasta
eteenpäin elämässään ja myös
monimutkaisessa palveluviidakossa.
Auttaminen perustuu kykyyn ja taitoon
asettua asiakkaan asemaan, ymmärtää
ja kuunnella.

Tämä on arvokasta ja aika arkistakin,
mutta silti hyvin tärkeää.”

(Mäntysaari 2020, 54)

Tulevaisuuden sote-keskus ja sosiaalihuollon kehittämisohjelma

- Innokylässä [täällä](#) sote-uudistus a sosiaalityö -työpajasarjan esityksiä ja kuvitetut muistiinpanot.
- Palveluohjaava järjestelmä [video täällä](#) (Youtube).
- Juurikkala & Ståhle [kolumni](#) (soteuudistus.fi): ”Sosiaalityön osaaminen ja keinot käyttöön laaja-alaisesti hyvinvointialueella”
- Sosiaalityön vaikuttavat toimintamallit -työpajasarjan esitykset ja materiaalit [Innokylässä](#)
- Rakenteellinen sosiaalityö - Tilaisuuksien materiaalit [Innokylässä](#)

Kirjallisuutta 1/2

Differences Between Clinical and Non-Clinical Social Work <https://online.simmons.edu/blog/differences-clinical-non-clinical-social-work/> Luettu 18.4.2022

Eskola, Marjatta (1981) Suomalaisen yhteiskunnan sosiaalityön kuva. Opiskelijakirjaston verkkojulkaisu 2003. Julkaisusarja Acta Universitatis Tamperensis. Ser. A, vol. 127, ISBN 951-44-1134-X, ISSN 0496-7909, s. 23-52. Tampereen yliopisto, Tampere. Julkaisun verkko-osoite [file:///C:/Users/msti/OneDrive%20-%20THL/HYKS%20alueen%20asiat/Sosiaalihuollon%20kehitt%C3%A4misen%20asioita/Terveys%20sosiaality%C3%B6%20STM%20yhteisty%C3%B6/Eskola Suomalaisen%20yhteiskunnan%20sosiaality%C3%B6n%20kuva%201981-14903934.pdf](file:///C:/Users/msti/OneDrive%20-%20THL/HYKS%20alueen%20asiat/Sosiaalihuollon%20kehitt%C3%A4misen%20asioita/Terveys%20sosiaality%C3%B6%20STM%20yhteisty%C3%B6/Eskola%20Suomalaisen%20yhteiskunnan%20sosiaality%C3%B6n%20kuva%201981-14903934.pdf) Luettu 18.4.2022

Juhila, Kirsi (2006) Sosiaalityöntekijöinä ja asiakkaina. Sosiaalityön yhteiskunnalliset tehtävät ja paikat. Vastapaino, Tampere.

Kananoja, Aulikki, Lähteinen, Martti, Marjamäki, Pirjo (2011) Sosiaalityön käsikirja. Tietosanoma, Tallinna.

Metteri, Anna, Valokivi, Heli, Ylinen, Satu (toim.) (2014) Terveys ja sosiaalityö. PS-Kustannus. Tampere.

Mäntysaari, Mikko (2020) Sosiaalityön asiantuntijuus uusissa rakenteissa — vaatimukset koulutukselle ja tutkimukselle. Teoksessa Suoninen-Erhiö, Lea; Pohjola, Anneli, Satka, Mirja ; Simola, Jenni (toim.) (2020) Sosiaaliala uudistuu. Tietopohjan ja vuorovaikutuksen kysymyksiä. 51-73.

Kirjallisuutta 2/2

Satka, Mirja (1994). Sosiaalityön peräänkatsojamiehestä hoivayrittäjäksi. Teoksessa Jaakkola, Jouko; Pulma, Panu; Satka, Mirja; Urponen, Kyösti (1994) Armeliaisuus, yhteisöapu, sosiaaliturva. Suomalaisen sosiaalisen turvan historia. Sosiaaliturvan keskusliitto. Helsinki. 261-335.

Satka, Mirja (2016) Siirtyminen ”uuteen sosiaaliseen”. Taustapaperi Huoltaja-säätiön kutsuseminaariin Sosiaalityö ja sen osaaminen muuttuvissa rakenteissa, joka pidettiin Helsingissä 30.9.2016. <http://www.huoltaja-saatio.fi/siirtyminen-uuteen-sosiaaliseen/> Luettu verkossa 18.4.2022.

Satka, Mirja (2020) Sosiaalialan tietokäytäntöjen ensimmäinen modernisoitumisvaihe. Teoksessa Suoninen-Erhiö, Lea, Pohjola, Anneli, Satka, Mirja, Simola, Jenni (toim.) (2020) Sosiaaliala uudistuu. Tietopohjan ja vuorovaikutuksen kysymyksiä. 15-36.

Sundman, Eila (2014) Esipuhe teoksessa Metteri, Anna; Valokivi, Heli; Ylinen, Satu (toim.) (2014) Terveys ja sosiaalityö. PS-Kustannus. Tampere.

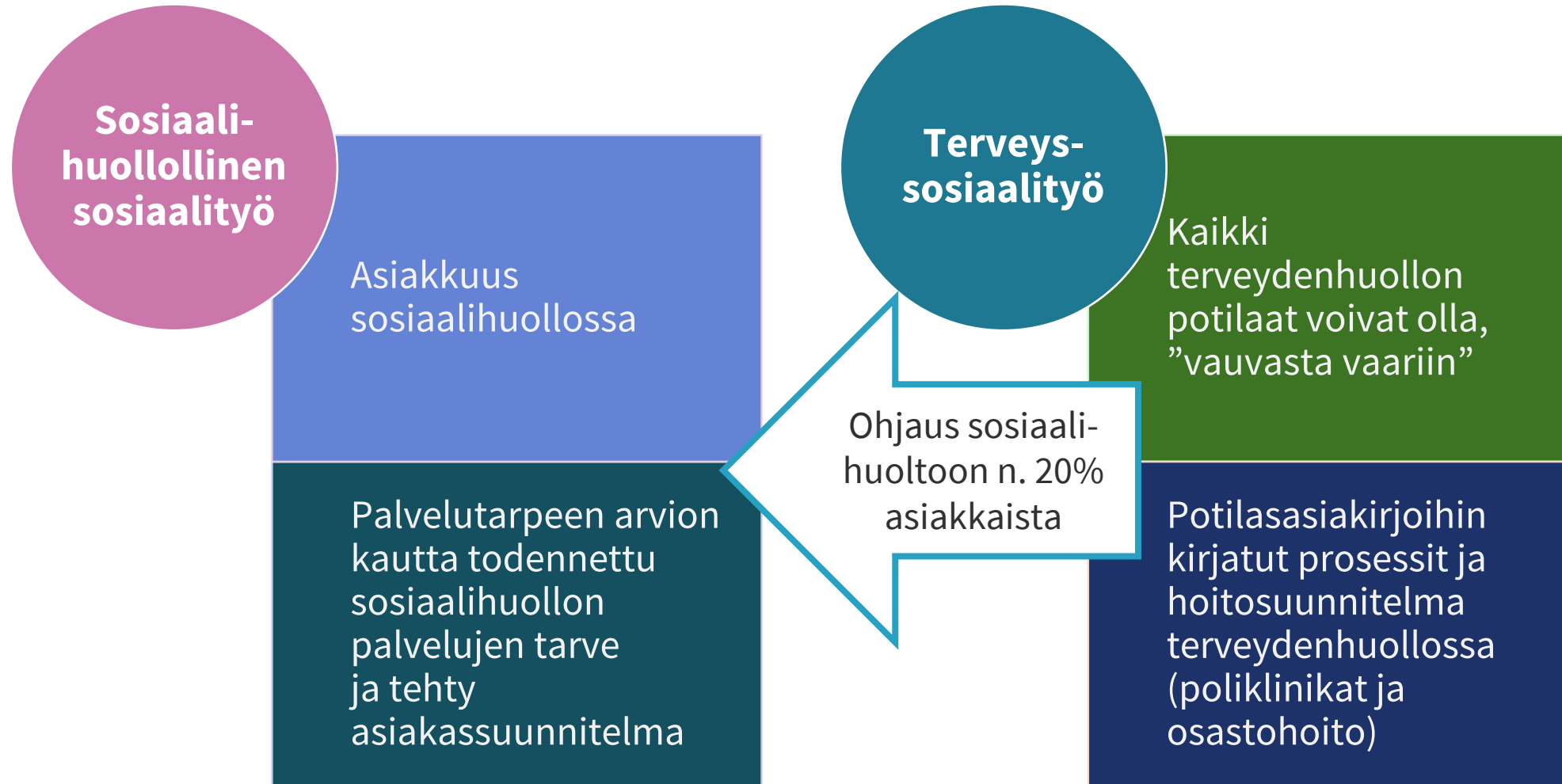
Suoninen-Erhiö, Lea, Pohjola, Anneli, Satka, Mirja, Simola, Jenni (toim.) (2020) Sosiaaliala uudistuu. Tietopohjan ja vuorovaikutuksen kysymyksiä. Huoltaja-säätiön julkaisuja. Helsinki. Verkkojulkaisun osoite <https://www.huoltaja-saatio.fi/wp-content/uploads/2020/12/SU-ia.pdf>. Luettu 18.4.2022.

Tapola-Haapala, Maria (2016) Yhdysvaltalainen clinical social work kulttuurisena ilmiönä. Teoksessa Jäppinen, Maija, Metteri, Anna, Ranta-Tyrkkö Satu, Rauhala, Pirkko-Liisa (toim.) (2016) Kansainvälinen sosiaalityö. Käsitteitä, käytäntöjä ja kehityskulkuja. Sosiaalityön tutkimuksen vuosikirja 2016. United press, Tallinna. 76-101.

Toikko, Timo (2005) Sosiaalityön ideat. Johdatus sosiaalityön historiaan. Vastapaino, Tampere.

Yliruka, Laura, Heinonen, Jenika, Satka, Mirja, Metteri, Anna, Alatalo, Taija (2019). Terveys- ja sosiaalityö näkyväksi. Soccan työpapereita 2019:1. Heikki Waris -instituutti Pääkaupunkiseudun sosiaalialan osaamiskeskus Socca Helsingin yliopisto. Verkkojulkaisun osoite https://www.socca.fi/files/8555/Terveys- ja sosiaalityö_nakyvaksi_-_terveys- ja sosiaalityön_tarve_interventiot_ja_ajankaytto_-_raportti.pdf Luettu 24.4.2022.

Kuka on asiakas?

Kiitos!

Miia Ståhle
miia.stahle(at)thl.fi
029 5247092

 Sosiaalihuollon
kehittämishjelma

Sote-
uudistus Tulevaisuuden
sosiaali- ja terveyskeskus